פג: הכותב לאשתו פרק תשיעי כתובות

עין משפט נר מצוה

ז א מיי׳ פי״ב מהלכות אישות הלכה ט ופי״ח מהל׳ נחלות ה״ח וכמ״מ סס טור אה״ע סי׳ סט:

מוסף רש״י

בוצינא טב מקרא. מקל הדיוט הוא, האומר לחבירו לעלעת קטנה אני מתן לך בממונכ, אם תרלה לחולשה עכשיו תלוס, ואם תרלה להמתה עד שתיגדל ותעשה קרא המתה ותגדל, טוב לו ליעלה מיד, שמא לאחר זמן יתחרט זי זה, אי שמא לא יעברך זה לוס (סוכה נז: וכע״ז חמורה ס׳), **וחכמים עשו חיזוק לדבריהם יותר משל תורה.** יומר ממה שעשתה תורה לדברים (נבחים קא.).

תוספות רי״ד

לטובתי וכך כתב גם ר״ח ז״ל דכל האי סוגיא אליבא דרב דאמר ירושה הבעל דרבנן ומ״ה יכול להסתלק ממנה אבל אי הות דאורייתא לא היה יכול להסתלק ממנה. וכדרבא דאמר רבא האומר א״א בתק״ח כגון זו שומעים לו. פי׳ מביא ראיה שאע״פ שלא באת לידו יכול להסתלק ממנה מאי כגון זו אהיכא קאי אדר״ה א״ר דאר״ה א״ר יכולה אשה שתאמר לבעלה א״נ וא״נ פי׳ דקסבר רב מוזני עיקר ותיקנו מע״י לבעלה משום איבה והלכך יכולה אשה לומר כלום תקנו חכמים אלא להנאתי ולטובתי א״א בהנאה זו אלמא יכול אדם להסתלק ממה שתקנו חכמים לטובתו. ה״נ כל דין נכסי מלוג בין פירות בין ירושה תיקנו חכמים הוא שתיקנו לטובתו של בעל ויכול הוא להסתלק מהן. א״ה אפילו נשואה נמי. פי׳ כיון דשמא דמילתא הוא משום דהוי תקנת חכמים שתיקנו להנאתו ואדם יכול להסתלק ממנה אמאי אוקמי׳ ר״י בכותב לה ועודה ארוסה אפילו נשואה נמי. אמר אביי נשואה ידו כידה. פי׳ וכיון שידו כידה הו״ל לנכסים ברשותו וכיון שהנכסים ברשותו צריך ליתן לשון מתנה ואין לשון סילוק מועיל בהם רבא אמר ידו עדיפא מידה. וכ״מ לשומרת יבם. פי׳ לענין דין והדברים לא סליגי דבין ידו עדיפא מידה ובין ידו כידה אין מועיל בה לשון סילוק אלא לשון (כתובה) (מתנה) ולא נ״מ אלא לש״י דתנן ש״י שנפלו בו. ואיפלגו ב״ש וב״ה בנכ״מ שבש״א אם מתה יחלוקו יורשי הבעל דהיינו היכם עם יורשי האב וכו׳ כדלעיל וארוקי אביי פלוגתיהו בפ׳ החולץ שנפלו לה כשהיא תחתיו דבעל וקסבר אביי ידו כידה כשמה ונפלה לפני יבם ומתה עד שלא נחיבמה יורשיה ויורשי הבעל באין לירש זה מכח אחותו וזה מכח אחיו לב״ש וחלוקה עדיפא ולב״ה חזקה קמייתא עדיפא ופליג רבא אדאביי ואמר דאם נפלו לה כשהיא תחתיו דבעל כ״ע ידו של בעל עדיפא מידה וכשמת אע״ג דגרע יד היבם מיד הבעל הו״ל ידו כידה והוא זוכה בנכסים והוא יורשה הכל שכתוקתו עומדים ומתני׳ דנפלו לה כשהיא ש״י. עי׳ בפסקי בפ׳ החולץ (והרב פי׳ נ״מ לש״י בענין אחר ועי׳ הפסק לקמן בהל׳ מי שמת והניח אשה ובע״ח אי הל׳ כאביי דידו כידה או הל׳ כרבא דידו עדיפא מידה). איבעיא להו קנו מידו מהו רב יוסף אמר מדין והדברים קנו מידו ור״נ אמר מגופא של קרקע קנו מידו אמר אמימר הל׳ מגופא של קרקע קנו מידו פי׳ המורה דאבריתא דלעיל קאי דתניא האומר לחבירו וכו׳ אבל במתני׳ לא מהני קנין ליפות כחה דהא באמירה ובלא לשון מתנה סני לאסתלוקי אפילו מגוף הקרקע היכא דפריש וכדקתני סיפא וטעמיה

מסורת הש״ס

ב) (שיטין קכ: יפ״ז), ג) (סוכה נו: תמורה ט.), ג) (נטין ל: פס.), ד) (קדושין יט: וס״ז), ה) (כמוהו נכ:), ו) (מכות לי: וס״ז), ז) (לעיל ט.), ח) (ועי״ע תוס׳ סוכה נו:), ט) (לעיל מז.).

גליון הש״ס

גמ׳ יד בעל השבר. ר״ב דף קסו ע״ב: תוס׳ ד״ה מיתה ובו׳ מסתבנת בליירה. עיין שער המלך פ״ד הט״ו מהל׳ סוכה נקוסו:

הגהות הב״ח

(א) תוס׳ ד״ה רב אמי וכו׳ ומאי לים ליה. נ״ב עיין בפרק גט פשוט דף קסו תוס׳ ד״ה אר״מ ועיין בב״מ:

תוספות רי״ד (המשך)

דמתני׳ דאמר ה״ז אוכל פירות לאו משום גרעיותא דלשון דין והדברים הוא אלא משום דלא פריש מאי׳ סילק דאמרי׳ דה על התחתונה כדנפיש לקמן אינה יכולה לומר לו מן הכל נסחלקת והלכך מה לי קנו מידו ומה לי לא קנו אלא אבריתא קא מבעיא ליה דקתני דלא אמר כלום ושמא משום גרעיותא דלישנא היא מי אמרי׳ לא קנה בחליפין הללו כלום [דהא] לא אמר עליהן אלא לשון דין ודברים א״ד אין חליפין באין אלא לדבר שיש בו ממש שזה קונה את הסודר ומקנה לו את החפץ המכר או המתנה ועל גופה של קרקע קנו מידו ומתנה גמורה היא אבל רבינו האי גאון ור״י זצ״ל פרשו דאבריתא בכותב לאשתו ועודה ארוסה קאי וכפתרון המורה ר״ל דאי בפתרונם היכי אמר ר״י מדין ודברים קנו מידו הא אהני האי לישנא מיהא לפירות כדאוקימנא למתניתין בכותב ועודה ארוסה. והכי הו״ל מפירות קנו מידו ולא מגופה של קרקע ומדקאמר מדין ודברים קנו מידו ש״מ שאין זה הקנין מועיל לו כלום. ורב צמח גאון ורב נחשון גאון ז״ל מפרשי׳ דאנשואה קאי וזה הפתרון יתכן דדין הנשואה בכל אדם שהוא שוחף עם חבירו בשדה: א״ב למה כתב לה דין ודברים אין לי בנכסיך יכו׳. ותימא ליה מכל מילי סליקת נפשך. פי׳ כיון דאוקמת דבלשון זה יכול להסתלק בעודה ארוסה למה אינו מסתלק מן הכל אמר אביי יד בעל השטר על התחתונה שכיון שהשטר סתום אנו מורידין אותו לפחות ממשמעותו ואימא מפירי סליק נפשיה מגופא לא סליק נפשיה פי׳ שיותר הוא חשוב הנוף מן הפירות. אמר אביי בוצינא טב מקרא. פי׳ הפירות מצוין תדיר והנוף או המכר או לא תמכור והלכך המכר הוא הגרוע: ואימא מירושה סליק נפשי׳ ממכירה לא סליק נפשיה נכסיה מיד ותמסרנו הפירות והנוף א״כ הירושה גרוע מן המכר. אמר אביי מיתה שבית מכירה לא שבית וכי מסלק אינש נפשיה ממילתא דל״ש. פי׳ שאין עשויה למכור בנכסי אביה. רב אשי אמר בנכסיך ולא בפירותיהן בנכסיך ולא לאחר מיתה. פי׳ רב אשי דייק לישנא אמאי לא איסתלק מפירות ומירושה מסתמא עד שיפרש. דכי אמר דין ודברים אין לי בנכסיך הכי משמע מגוף מסתלק אבל לא מן הפירות וגם כ״ז שהן נכסיך. אבל לז״מ בטל שמה מעליהן הלכך מסתמא לא נסתלק אלא אם מכרה ותנהג: ר״י אומר לעולם הוא אוכל פ״ם וכו׳. אלו הן פירות ואלו הן פ״ם הכניסה לו קרקע ועשה לו פירות ה״ה פירות מכר הפירות ולקח מהן קרקע

בוצינא טב מקרא. לא כפי׳ הקונטרס דפירש דשניהן מין דלעת הן דהא קישואין מתרגמינן בוצינא וקרא הייטו דלעת כדמוכח בפ׳ העולר מן המכושל (נדרים נא.) וקישואין ודלועין שני מינין הן כדתנן במס׳ כלאים (פ״ג מ״ה) טוטע אדם קישות ודלעת בתוך גומא אחת ובלבד שיהא טוטה שער שורה זו לכאן ושער שורה זו לכאן ודלעת גדולה וחסוכה יותר מקישואין אלא שמאחרת להתבשל והקישות ממהרת לבשל ומשל הדיוט כך הוא שאדם אוהב הקישות יותר שיהנה בה מהרה ממה שהוא אוהב דלעת ולהמתינה אע״פ שהיא טובה יותר. ר״ת ה׳):

מיתה שביחא. שמא משוס דרוב פעמים ״מסתכנת בלידה:

מבירה לא שביחא. שקשה לה למכור משוס שבת בית אביה: **רב** אשי אמר בנכסיך ולא בפירותיהן. (ה) למאי דלית ליה לרב אחי יד בעל השטר על התחתונה תימה למאי קתני שאם מכרה ונתנה קיים כדיעבד לכתחילה נמי תמכור: **פירי** פירות דוקא. ואפי׳ לא כתב עד עולם נסתלק כאילו כתב עד עולם אבל אין לפרש דאי פירי פירות דווקא עד עולם לא מהני דהא מסיק אם תמצא לומר פירי פירות דווקא עד עולם למה לי הא קמ״ל דכיון דכתב לה עד עולם דמי משמע דעד עולם פשיטא ליה טפי דמהני אפילו כשנאמר פירי פירות דווקא:

הוה אמינא עד עולם אפירות. פי׳ בקונטרס דהוי עד עולם לא בשנה ראשונה ולא בשניה וקשה לר״י דמה לי ראשונה ומה לי שניה ועוד דאפי׳ רבי יהודה מודה דפירות גופייהו לא אכיל לעולם ואפילו לא כתב לה עד עולם אלא דין ודברים אין לי בנכסיך ובפירותיהן מדלא פליג אלא בפירי פירות אלא הכי פירושא הוה אמינא עד עולם אפירות שבחייה ובמותה לא יאכל פירות ולהכי אלעזר פירי פירות לומר דלא יאכל לעולם לא פירות ולא פירי פירות: **וקסבר** ירושת הבעל דרבנן ועשו חיזוק. ואי״ת בפירות אמאי תנאו קיים לכ״ע וי״ל דבפירות אלא שכיחי לא עבדו רבנן חיזוק דאמרי׳ בריש אע״פ (לעיל ט:) ופס) אבל ירושת הבעל שכיחא דנכסי אלו בראל שכיחא טפי מנכסי מלוג דאפילו ליתומה ט) עניה אין פותחין מתמשיס זו:

וסבר דאבלינהו לפירי פירי פירות מהיכא אלא בדשיירא הכא נמי בדשייר: רבן שמעון בן גמליאל אומר כו׳: אמר רב הלכה כרבן שמעון בן גמליאל ולא מטעמיה מאי הלכה כרבן שמעון בן גמליאל ולא מטעמיה דאילו רשב״ג סבר הלכה כרשב״ג דאמר אם מתה יירשנה ולאו מטעמיה דאילו רשב״ג סבר י״מתנה על מה שכתוב בתורה תנאו בטל ורב סבר תנאו קיים א״וקסבר ט״ירושת הבעל דרבנן י״וחכמים עשו חיזוק לדבריהם יותר משל תורה וסבר

בעורר אבל בעומד מגופה של קרקע קנו מידו אמר אמימר הלכתא מגופה של קרקע קנו מידו אמר ליה רב אשי לאמימר בעורר או בעומד למאי נפקא מינה לבדרב יוסף אמר ליה (ו) לא שמיע לי כלומר לא סבירא לי: אם כן למה כתב לה וכו׳: ותימא ליה מכל מילי סליקת נפשך אמר אביי ״יד בעל השטר על התחתונה ואימא מפירי אמר אביי (ז) בוצינא טב מקרא ואימא מירושה אמר אביי (ח) מיתה שכיחא מכירה לא שכיחא וכי מסליק אינש נפשיה ממילתא דלא שכיחא ממילתא דשכיחא לא מסליק אינש נפשיה רב אשי אמר בנכסיך ולא בפירותיהן בנכסיך ולא לאחר מיתה: רבי יהודה אומר לעולם הוא אוכל פירי פירות: תנו רבנן אלו הן פירות ואלו הן פירי פירות הכניסה לו קרקע ועשתה פירות הרי הן פירות מכר פירות ולקח מהן קרקע ועשתה פירות הרי הן פירי פירות איבעיא להו לרבי יהודה פירי פירות דוקא או דלמא עד עולם דוקא או דלמא תרוייהו דוקא אם תמצי לומר פירי פירות דוקא עד עולם למה לי הא קמ״ל כיון דכתב לה פירי פירות כמאן דכתב לה עד עולם דמי ואם תמצי לומר עד עולם דוקא פירי פירות למה לי הא קמ״ל אע״ג דכתב לה פירי פירות אי כתב לה עד עולם אין אי לא לא ואם תמצי לומר תרוייהו דוקא תרתי למה לי צריכא דאי כתב לה פירי פירות ולא כתב לה עד עולם הוה אמינא פירי פירות הוא דלא אכיל אבל פירא דפירי פירות אכיל להכי איצטריך עד עולם ואי כתב לה עד עולם ולא כתב לה פירי פירות הוה אמינא לעולם אפירות קאי להכי איצטריך פירי פירות: איבעיא להו דין ודברים אין לי בנכסיך ובפירי פירות מהו שיאכל פירות מפירי פירות סליק נפשיה מפירי לא סליק נפשיה או דלמא מכל מילי סליק נפשיה פשיטא דמכל מילי סליק נפשיה דאי אמרת מפירי פירות סליק נפשיה מפירי לא סליק נפשיה כיון דאבלינהו לפירות פירי פירות מהיכא וליטעמיך הא דתנן רבי יהודה אומר לעולם הוא אוכל פירי פירות כו׳ כיון הא קא משמע לן כו׳. אין ודאי לא בעי למכתב מיהו אי לא תני הוה אמינא דאי כתב פירי פירות הוה כתוב עד עולם להכי תני למימר דאפילו כתב פירי פירות בעינן עד עולם: **תרתי למה לי.** למיכתב בשטר: **לעולם אפירות קאי.** לא אוכל הפירות לעולם לא בשנה זו ולא בשנים הבאות אבל פירי פירות אוכל: הכי גרסינן **וליטעמיך דקתני רבי יהודה אומר כו׳ כיון דאכלינהו לפירות** ולא גרסינן דאכלינהו: **אלא דבשיירא** גרסינן **הכא נמי בדשייר.** אם לא אכלן ומכרן ולקח בהו קרקע ועשתה פירות סליק נפשו מהן ולא מן הראשונים: **ורב סבר תנאו קייס.** כרבי יהודה דאמרי׳ (ז) גבי מקדש את האשה על מנת שאין לך עלי שאר כסות ועונה כדכר שבממון תנאו קיים והכא אמאי יירשנה דקסבר רב ירושת הבעל דרבנן וחכמים עשו חיזוק לדבריהם יותר משל תורה להיות תנאו בטל: על

נפשך. כיון דאוקמת דבלשון זה יכול להסתלק למה אינו מסולק מן הכל: **יד בעל השטר על התחתונה.** כל המוציא שטר על המוחזק נדבר מה שמפורש בשטר יכול לתבוע עליו ואם השטר סתום מוריד״ים אותו לפחות שבמשמעות השטר. וכאן הבעל כא בתקנת חכמים על נכסי אשתו בשלשה דברים לאכול פירות ולירש ואם תמכור מכרה בטל וזו מוציאה עליו שטר שבתנת לי דין ודברים אין לי בנכסיך ולשון סילוק הוא זה והוא יכול לטעון ולאי לשון סילוק הוא אבל לא נסתלקתי אלא מפחות שבדברים וזו היא המכירה אבל כל זמן שלא תמכור אוכל פירות: **ואימא מפירי.** מסלק נפשיה שלא יאכל פירות בחייה והוא פחות שבכולן אבל אם תמכור שמפסיד אף גוף הקרקע שהיה לאוי לירש אם תמות בחייו יהא מכרה בטל וי״רשנה: **בוצינא טב מקרא.** בוצינא לעשת קטנה קרא לעשת גדולה. והאומר לחבירו קח לך לעשת קטנה בגינתי או הממן עד שיגדילו וקח גדולה טוב לו ליקח הקטנה מיד כי לא ידע מה יולד יוס. אף כאן מביאה עליו אכילת פירות שהוא תדיר ומיד מביטול מכר שאינו מיד אלא לכשתמכור ושמא לא תמכור: **ואימא מירושה.** סליק נפשיה והוא הפחות שמא לא תמות בחייו אבל ממכירה לא סליק נפשיה שמא תמכור ויפסיד אכילת פירות שהוא עכשיו: **מכירה לא שכיחא.** שאין אשה רוצה למכור נכסי בית אביה: **רב אשי אמר.** אין לך אלא דקדוק הלשון: **בנכסיך.** אמר לה אכל לא בפירותיהן ובעודן שלה קאמר לה דהא בנכסיך קאמר ולא לאחר מיתה שבטול שמה מעליהן: **איבעיא להו לר׳ יהודה.** דתנא תרתי ובפירי פירותיהן עד עולם: **פירי פירות דוקא.** בהאי לישנא לחוד קני לאסתלוקי מפירי פירות ומפירי דפירי פירות ולא בעי עד עולם ואי כתב בפירותיהן עד עולם ולא כתב בפירי פירות לא אסתלק מפירי פירות: **או דלמא עד עולם דוקא.** ובעד עולם תליא מילתא ובפירי פירות לא בעי למיכתב ואי כתב מפירי פירות ולא כתב עד עולם לא אסתלק מפירי דפירי פירות או דלמא תרוייהו דוקא: **עד עולם למה לי.** למיתני מתני׳ הואיל ולא צריך למיכתביה: **הא קא משמע לן כו׳.** והכי קאמר עד שיכתוב ובפירי פירותיהן היינו עד עולם: **פירי פירות למה לי.** למיתני מתני׳ ליתני בפירותיהן עד עולם הואיל וכיה תליא והוא לשון פירות ופירי פירות:

הא קא משמע לן כו׳. אין ודאי לא בעי למכתב מיהו אי לא תני הוה אמינא דאי כתב פירי פירות הוה כתוב עד עולם להכי תני למימר דאפילו כתב פירי פירות בעינן עד עולם: **תרתי למה לי.** למיכתב בשטר: **לעולם אפירות קאי.** לא אוכל הפירות לעולם לא בשנה זו ולא בשנים הבאות אבל פירי פירות אוכל: הכי גרסינן **וליטעמיך דקתני רבי יהודה אומר כו׳ כיון דאכלינהו לפירות** ולא גרסינן דאכלינהו: **אלא דבשיירא** גרסינן **הכא נמי בדשייר.** אם לא אכלן ומכרן ולקח בהו קרקע ועשתה פירות סליק נפשו מהן ולא מן הראשונים: **ורב סבר תנאו קייס.** כרבי יהודה דאמרי׳ (ז) גבי מקדש את האשה על מנת שאין לך עלי שאר כסות ועונה כדכר שבממון תנאו קיים והכא אמאי יירשנה דקסבר רב ירושת הבעל דרבנן וחכמים עשו חיזוק לדבריהם יותר משל תורה להיות תנאו בטל:

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com